

+

АЧУХ ТАРС

ТЕМА:

***« ПРЕДЛОЖЕНИДИН ЧЛЕНАР
ТУШИР ГАФАР. ОБРАЩЕНИЕ »***

Гъзурайди : Исеева А.А.

Ачух тарс.

Тема : « Предложенидин членар тушир гафар.

Обращение .»

Мурад-метлеб: 1) предложенидин членар тушир гафарик вучар
акатзават1а чирун ; 2) обращенидин ва обращение квай
предложенида ишлемишзавай пунктуациядин лишанрин гъавурда
тун; 3) текстинай обращенияр жагъуриз хъун.

Тарсунин тадаракар: учебник, доска, плакат, кроссворд, карточкаяр.

ТАРСУНИН ФИНИФ.

I. Тарс тешкилун. (1 декъ.).

II. К1валин к1валах ахтармишун (9 декъ.).

а) Гафар падежриз дегушарун.

Ас.п.	к1вал	цуьквер	вах
Акт.п.	к1вали	цуьквери	ваха
Тал.п.	к1валин	цуькверин	вахан
Гун.п.	к1вализ	цуьквериз	вахаз
Сек. 1.	к1вале	цуьквера	ваха
2	к1валел	цуькверал	вахал
3	к1валив	цуькверив	вахав
4	к1валихъ	цуькверихъ	вахахъ
5	к1валик	цуькверихъ	вахак
Къакъ 1	к1валаяй	цуькверай	вахай
2	к1валелай	цуькверилай	вахалай
3	к1валивай	цуькверивай	вахавай
4	к1валихъай	цуькверихъай	вахахъай
5	к1валикай	цуькверикай	вахакай
Ар. 1	к1валелди	цуьквералди	вахалди
2	к1валивди	цуькверивди	вахавди
3	к1валихъди	цуькверихъди	вахахъди
4	к1валикди	цуькверикди	вахакди.

б) 3-аялди карточкадай к1валахда (Предложенида герек пунктуациядин лишанар эциг, синтаксический разбор ая)

1-аял. . **Вири эркек диши гъвеч1и ч1ехи субботникдиз экъеч1на.**

2-аял. **Хъуьт1уьз Риза члада гъатай к1езри хъиз к1валяй экъеч1 хъийидачир.**

3-аял. **Векъера ник1ера заводра фабрикара виринра к1валах ргазва.**

в) Амай аялрихъ галаз алатай тарсарай тикрарунин к1валах тухуда.

-- Предложенидин кьилин членрик гьибур акатзава?

--Къвед лагъай дережадин членар лагъ.

--Са жинсинин членар квез лугъуда ва герек пунктуациядин лишанар гьибур я ?

-- Причастидин оборот квез лугъуда?

-- Деепричастный оборот квез лугъуда ?

(аялрин жавабар)

г) Тестовый к1валах тухуда.

1) Ибара тушир гафар къалура.

а) гъвеч1и к1вал ; б) къакъан ва лацу; в) к1евиз катна.

2) И гафарин жуътерикай ибара гъим я ?

а) хуьре ва шегъерда; б) руша лагъана; в) чими югъ.

3) Секинвилин 2-падежда авай гаф къалура.

а) бубадиз ; б) ктабдал ; в) тарце .

I. Творческий к1валах .

Агъадихъ ганвай гафар причастийриз ва деепричастийриз элкъуьра.

Ксун (ксай , ксайла); рахун (рахай, рахайла,раказ-раказ); к1елун (к1елай, к1елиз-к1елиз); чухъун (чухъвей, чухъвейла); къачун (къачур, къачурла).

II. Ц1ийи темадин гъавурда тун.

Предложенида , аялар, бязи гафар я са суалдиз жаваб гудач, я абур маса гафунилай аслу яз жедач. Гъавиляй абур предложенида членарни туш. Лезги ч1ала ихътин гафариз обращение ва аралух гафар лугъуда.

Къе чун, балаяр, обращенидал акъвазда. Раказвайда вичин фикир, гузвай хабар ва я теклиф нихъ элкъвена лугъузват1а кълурдай сад ва я са шумуд гафуниз обращение лугъуда. Месела :

Ам, Надир стха, багъдиз фенва.

Играми вах! Вуна закай фикирар ийимир.

Вуна фена дидедиз куьмек це, чан руш.

Мисалрин куьмекдалди пунктуациядин лишанрин гъавурда твада.

Чирвилер мягъкемарун.

122-тапшуругъ –к1елзавайбуру куьмекдалди тамамарда.

Аялри обращенияр кваз предложенияр туьк1уьрда.

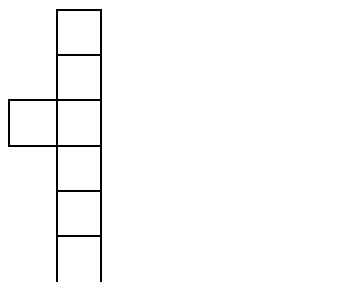
Машгъулардай тапшуругъ (кроссворд ац1урда).

Дуъз ц1ар.

2. Гъафтедин сад лагъай югъ. (ислен).
5. Къвед лагъай дережадин член. (определение).
7. Къачурт1ани – гаф гъи наклоненида ава? (къаршивилин).

Тик ц1ар

- л 1 Глаголдин къет1ен са форма. (масдар).
3. Ц1айдин мурз . (ялав).
4. Туькъуъл – гафунин антоним. (ширин).
6. Агъвалат – гафунин синоним. (дуъшуъш).

Тарсунин нетижса къун .

- 1) Аялриз тарсуна вуч чир хъанат1а тайинарда.
- 2) Ни гъик1 иштирактат1а килигна , къиметламишда.

К1валин к1валах.

122-тапшуругъ (2-най) – кхъиз.

58 – хуралай чириз.